

mange gode og smukke Ting i den svenske Skolelovgivning, som jeg tror, det vilde være værd at efterligne her.

Men naar jeg saaledes har antydet, hvorledes man har indrettet Skolen derovre paa den anden Side Sundet, saa kommer det store Spørgsmaal, om det kan lade sig gøre at gennemføre noget lignende hos os. Der kan jeg nu ikke paa Forhaand se, hvorfor det ikke skulde lade sig gøre. Det er jo af Interesse for alle at faa en saadan Skoleordning som den svenske; her er der netop et af de Punkter, som gør det rigtigt, hvad jeg før sagde, og som bringer mig til igen at betone det, at her er ikke Tale om en socialdemokratisk Reform, en Reform, som udelukkende tager Sigte paa Arbejderne. Thi ganske vist vil det være et meget stort Gode for Arbejderne og hele det ubemidlede Lag af Befolkningen, om de faa en saadan Udgang til gratis Undervisning op i de højeste Grader for dem af deres Børn, som have Evner og Flid dertil. Men der er dog en anden Samsundsklasse, som det er nok saa fordelagtigt, ja maaste endnu mere fordelagtigt for, og det er den store Mellemstand baade paa Land og i By. — Naturligvis vil det jo altid paa Grund af Forholdene blive i Byerne, at der vil være lettest Udgang til god Skoleundervisning, idet man jo ikke kan lægge Skoler, hvor der ingen Mennesker er, men bedst lægger dem der, hvor der er de flest Mennesker, hvor Befolkningen er tættest. — Forholdet er nu vistnok saaledes, at der i Byerne, og ikke mindst i store Byer som Kjøbenhavn, at der er en stor Mængde Mennesker, som af en eller anden Grund ikke ville sætte deres Børn i Kommuneskolen. Det kan være en honnet Ambition, som ikke burde opmuntres — det tror jeg ogsaa, det er i mange Tilfælde, og for saa vidt burde man gøre alt for at faa Børnene ind i Kommuneskolen — men det kan ogsaa være noget andet; det kan være en Stræben efter Oplysning, som gør, at vedkommende synes, at deres Børn skulle lære nogle flere Fag foruden dem, der læres i Kommuneskolen. Det er undertiden en misforstaaet Forestilling om Oplysnings Betydning, en falsk Forestilling om den Sum af Undervisning, som kan naas i en saadan privat Skole, men enten det nu er af den ene eller den anden Grund — af heldige eller uheldige Motiver —, saa er det faktisk saaledes, at der er meget store Lag af Befolkningen, som ser de deres Børn i Mellemstoler. Have de Raad og Evne til at sætte dem i de bedste private Stoler, de store Stoler, som virke ved rigelige Midler, men som ogsaa ere meget dyre, idet de koste ca.

12—14 Kr. om Maanedes; saa kan det jo ogsaa være meget godt. Men den store Del af dette Lag er henvist til at sætte Børnene i Mellemstoler, som koste en 3—4—5 Kr. om Maanedes, og som faktisk ere meget fordelagtige Undervisningsanstalter, fordi Forholdene tvinge dem til at være det, de have ikke Raad til at bygge ordentlige Bygninger eller til at holde ordentlige Lærertæfter. Jeg kender dem af personlig Erfaring, og de, der ere kendte med Kjøbenhavnske Forhold, ville vide, hvorledes man ofte sidder der i mørke Huller, i Baghuse og Sidebygninger, saa at de Stoler, som denne Mellemstand sætter sine Børn i, i hygiejnisk Henseende ere slette i Sammenligning med, hvad Kommuneskolen byder sine Friskoler og Betalings elever, og hvad selve Undervisningen angaar, er den i mange Tilfælde ogsaa slet, fordi disse Stoler ikke evne at anskaffe ordentlige Lærere. Der have vi altsaa store Samsundslag, som ikke ere egentlige „Arbejdere“, men som ere meget uheldigt stillede: — jeg tror ogsaa, dette Forhold blev strejket forleden Dag af det ærede Medlem fra Berringe (H. Holm) — idet de gennem deres Stat bidrage til at staffe store velindrettede Bygninger for Kommuneskolerne, hvilke de ikke lade deres Børn bruge, og dernæst have store for dem ofte knusende Udgifter at udrede i Skolepenge for deres egne Børn — Skolepenge, for hvilke de endda oftest kun faa daarlig og uheldig Undervisning. Det er med andre Ord: dem, der vise den største Æver for at give deres Børn en god Skoleundervisning og bringe de største Ofre derfor. Jeg vil her i Parentes indbyhde, at jeg tror, at den Ytring, som jeg hørte forleden, er meget rigtig, at Gaardmandstanden staar langt tilbage i Retning af at bringe Ofre for sine Børns Undervisning, at den langt fra har et saadant Blik for og Lyft og Vilje til at ofre som den jævne Mellemstand i Byerne, der udreder store Summer, ofte saa store, at de bringe Familien i haabløs Gæld, for at staffe deres Børn den Oplysning, som de anse for det bedste eller eneste Middel til at bringe Børnene frem i Verden. Men dette store Samsundslag vil i endnu højere Grad end den egentlig ubemidlede Klasse have Fordel af at faa en saadan Ordning gennemført, som gives i de svenske Almanna Læroværk. Dette har tilskyndet mig til med Styrke under Forhandlingen her at lægge et Ord ind for denne Sag; jeg tror, at det er rigtigt. Som den højtærede Minister sagde, tror jeg, at den Slags Ting kun vare teoretiske Betragtninger; jeg har heller ikke i Sinde at stille noget Forslag til deres Gennemførelse, thi